

TÄTORTSNÄRA NATUR

Varnumsviken

Kristinehamns
kommun

Varnumsvikens inre

Vid Varnumsvikens inre delar, ett par kilometer nordväst om Kristinehamn, finns stora kultur- och naturvärden. Kommunfullmäktige har därför 2003 fastställt en särskild skötselplan för detta område (se karta på baksidan). Kommunen äger dessutom skog väster om Gustavsvik där det finns möjlighet att ströva omkring i naturen.

ÖSTERVIKSOMRÅDET

Från Kristinehamns tätort leder, parallellt med Strandvägen, en gång- och cykelväg till Österviksområdet, längst in i Varnumsviken. (Gång- och cykelvägen går nedanför järnvägsspåret i kanten av strandängarna.)

Där ligger den märkliga byggnaden Österviks kapell, ritad av arkitekten A. Forsell i medeltidsinspirerad nygotisk stil med bland annat kyrksal, skolsal och skolköksamt bostad för präst och lärare.

Byggnaden uppfördes av greveparet Ida och Rudolf Adlersparre 1872 som kyrka och skola för Gustafsviks herresäte. I gårdsmejeriet från 1890 i den vackra kapellparken, vilket liksom kapellet är fastställt som byggnadsminne enligt fornminneslagen, finns en samling konstverk av skulptören Erik Rafael Rådberg, som ägde kapellet och mejeriet 1922-1960.

Fastigheterna ägs numera av Österviks intresseförening. De flesta ekonomibyggnaderna vid Österviks bondgård brukas av Österviks Rehab, vars verksamhet även omfattar driften av kommunens Stadsbondgård med hästar, får, getter, kaniner, höns m.m. Allmänheten är välkommen att besöka Stadsbondgården hela året för att titta på djuren. Under vår och höst brukar många skolklasser komma på studiebesök.

GUSTAVSVIKSOMRÅDET

Gång- och cykelvägen fortsätter vidare söder om järnvägen till Gustafsviks herrgårdsområde med anor från 1400-talet, på västra sidan av Varnumsviken. Där denna mindre väg möter den större bilvägen ligger ett järnåldersgravfält och på andra sidan järnvägsbron en kolerakyrkogård. Gång- och cykelvägen fortsätter nu mot söder i den parkallé med vackra stenmurar som skapades i mitten av 1700-talet. I början av allén finns den moränrygg ner mot viken, som Rudolf Adlersparre 1870 lät omvandla till kyrkogård från den dåvarande mycket stora herrgårdsparken. Till denna naturkyrkogård är bl. a. medlemmar av familjerna Linroth och Adlersparre, som ägde herrgården under 1700- och 1800- talen, överförda från kyrkogården i Kristinehamn.

Herrgårdens ekonomibyggnader

I södra ändan av parkallén är ett nytt ridhus med kaféavdelning uppfört 2007 på den plats där en tidigare riven stor magasinsbyggnad var belägen. Både herrgårdens gamla ladugård och stallbyggnaden från slutet av 1800-talet är ombyggda till moderna häststallar.

Gustafsviks herrgård

Herrgårdens huvudbyggnad brann tyvärr ner 1967, men de två fristående flygelbyggnaderna och förrådshuset samt det storslagna dasset finns kvar.

Georg Adlersparre, som var en av initiativtagarna till statskuppen 1809 då Gustav IV Adolf avsattes som kung, övernattade på Gustafsvik på våren under sin marsch mot Stockholm med högra flygeln av västra armé, som han förde befäl över. Han träffade där den unga Louise Linroth, som han gifte sig med på hösten efter genomförd statskupp. De bosatte sig på Gustafsvik, som han övertog av sin svärfar 1811 och lät inreda den östra flygeln som sitt tjänstekontor.

Den västra flygeln är renoverad genom mångåriga sommararbeten, som skedde under 1990-talet i form av internationella byggnadsvårdsläger under ledning av Föreningen för Byggnadskultur i Kristinehamn. Vid bilparkeringen på yttre gårdsplanen framför västra herrgårdsflygeln finns en informationstavla som beskriver hela herrgårdsområdet och dess ägarhistoria.

Under sommarhalvåret finns också ett 10-tal mindre informationstavlor uppsatta på olika platser som redovisar detaljer inom området. Ytterligare information finns på en utställning i ridhusets kaféavdelning.

STRANDÄNGARNA

Strandängarna runt Varnumsvikens inre delar är av riksintresse ur landskaps- och naturvårdssynpunkt. På grund av det mycket rika fågellivet utgör strandpartierna fågelskyddsområde med tillträdesförbud 1 mars – 31 okt

En av karaktärsfåglarna är rödbena. Grågäss häckar på ängarna och rastar i stora flockar under vår och höst. På en observationsplats nedanför gång- och cykelvägen vid Österviksområdets järnvägsbro finns information om fågellivet. I slutet av asfällén som leder från Gustavsviks herrgård ner till strandängen finns ett fågeltorn.

Floran är svår att beskåda men det finns flera ovanliga växter bl.a blommäss, grönskära, nickskära, stor andmat, kalmus och och mörk igelknopp.

SKOGLIGA BIOTOPSKYDDSSOMRÅDEN

På västra sidan nära bilvägen vid Gustavsviksområdet är, liksom vid Österviksområdet, lövskogsområdena biotopskyddade enligt miljöbalken. De är också här försedda med gångstigar och under sommarhalvåret med informationstavlor som beskriver natur- och kulturförhållandena.

Det biotopskyddsområde som ligger mitt emot kyrkogården är rester av den stora trolska, romantiska park med grävda vattensamlingar, som Rudolf Adlersparre lät anlägga i mitten av 1800-talet. Det finns även ett område längre in i skogen som är skyddat (Gustavsviksmossen).

Vid parkeringen på Strandvägen framgår av en stor informationstavla för besökande till Kapellet och Stadsbondgården, att de ca 5 hektar stora skogsområdena på andra sidan bilvägen är biotopskyddade samt försedda med gångstigar och informationstavlor, som beskriver de speciella naturvärdena i den omväxlande ädellövskogen.

EKOLOGISKT LANTBRUK

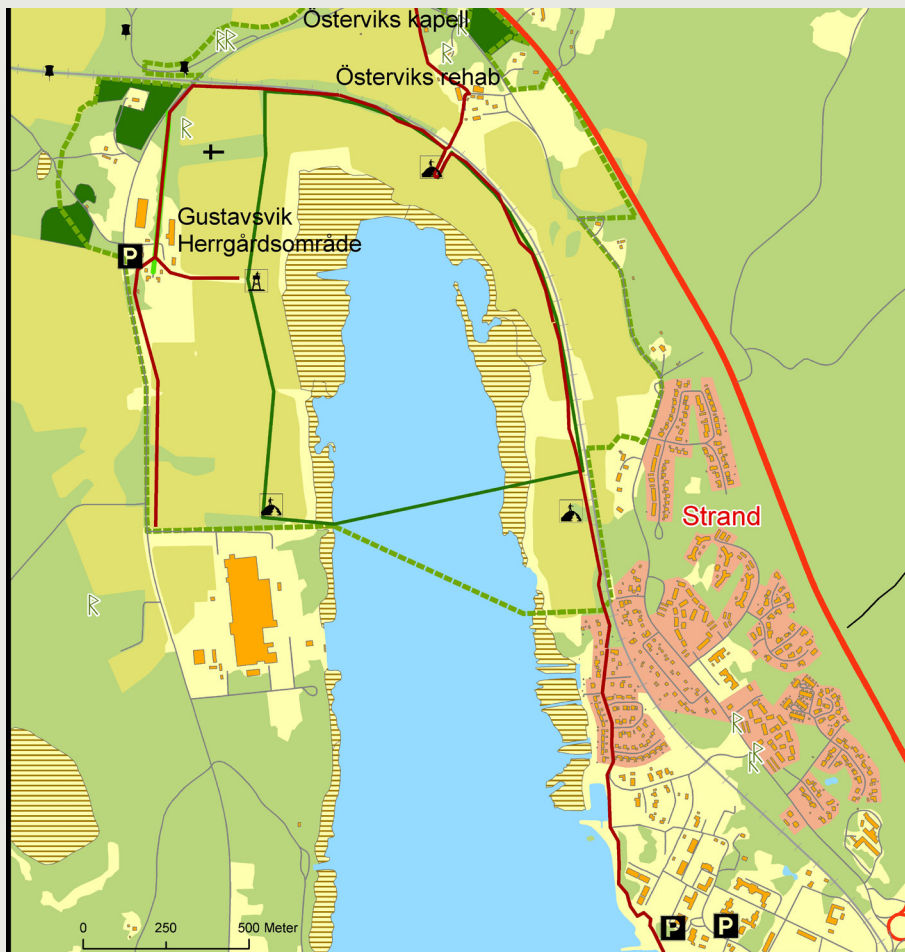
Jordbruksmarken och strandängarna runt Varnumsvikens inre arrenderas av Västanås Gård AB, som bedriver verksamheten helt enligt fastställda ekologiska KRAV-principer. Konstgödning och kemiska bekämpningsmedel används inte. De 70 – 80 tjurkalvarna som betar strandängarna under maj – oktober stödutfodras inte, varför växtligheten kan hållas mycket kort, vilket är en av förutsättningarna för det rika fågellivet.

KONTAKT

Stadsbondgården, Östervik tel. 0550 - 167 12
Kristinehamns turistbyrå, Södra Torget 3 tel. 0550 - 881 87

MER INFORMATION

Jansson, L-P, Rastande fåglar 2004- 2009 vardera 5-6 sid.
Kristinehamns kommun. Skötselplan för Varnumsvikens inre delar:
- Allmän del: sid. 1 – 15
- Plandel: sid. 16 – 38
- Byggnadsbeståndet: sid. 39 – 56.
Bilaga II. Vegetationstyper, 18 sid.
Bilaga III. Fågelliv 1991-2000, 13 sid.
Bilaga IV. Rastande fåglar 1997-2000, 5 sid.
Toijer, D. 1958. Gustafsvik (97 sid.). Grundels boktryckeri, Kristinehamn.

	Kyrkogård
	Utlämningsplats
	P-plats
	Fågelhorn
	Fornlämning
	Husgrund
	Cykelväg
	Alle

	Stengårdesgård
	Fågeltskyddsområde
	E18
	Väg
	Järnväg
	Skötselplansområde
	Sumpskog
	Biotopskydd

	Mosse
	Byggnader
	Bebyggelse
	Annan öppen mark
	Åker
	Skog
	Vänern